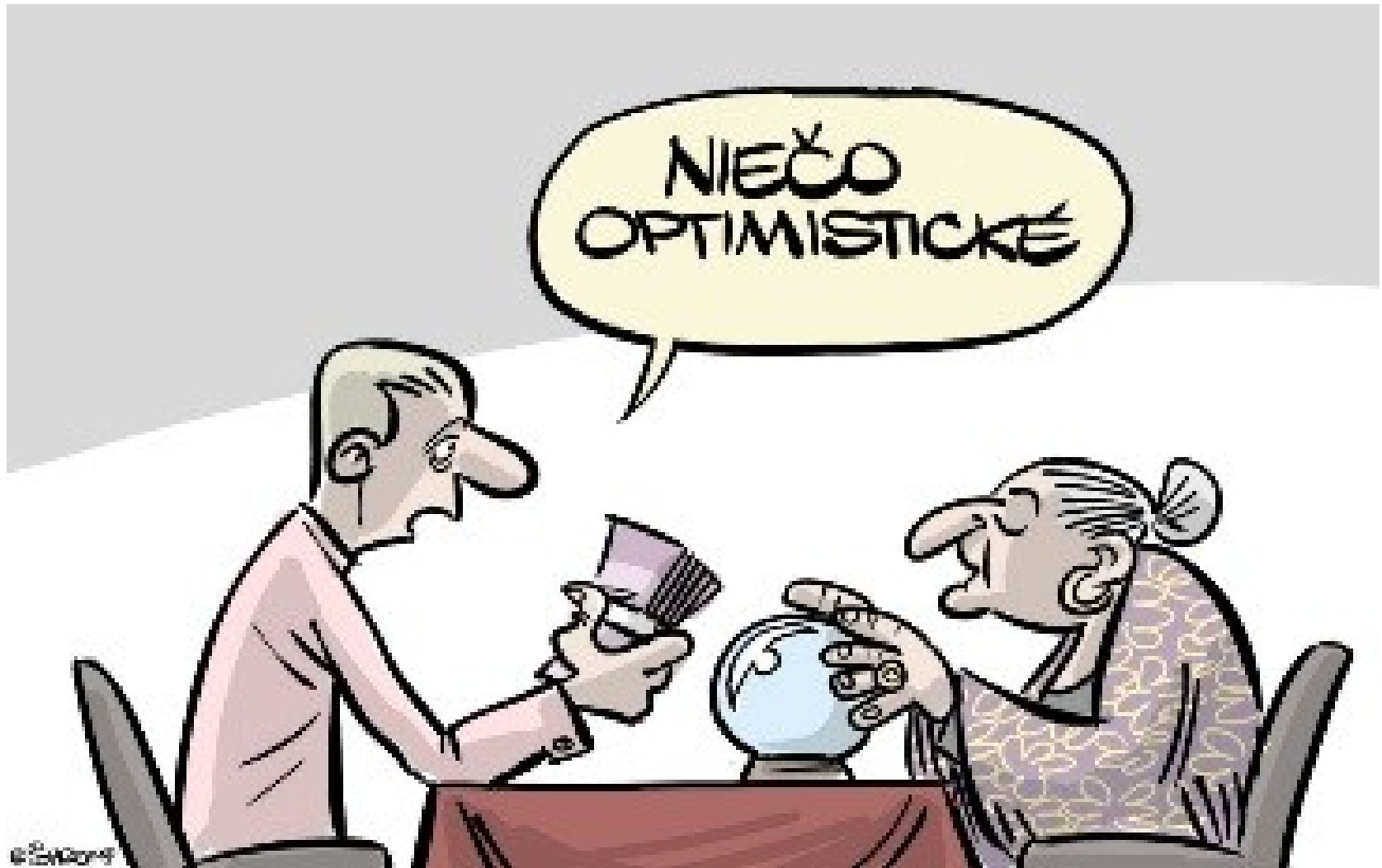

Hodnotenie investičných projektov

Masarykova univerzita

Kto sme? Optimisti!

Kto sme a čo robíme?

- 50 analytikov a analytičiek
- “Štátna konzultačka“
- Hodnotíme verejné výdavky
- Cieľ:

Hľadať čo najlepšie riešenie s najvyššou hodnotou za peniaze

Hlavné nástroje ÚHP

Revízie výdavkov

- Vybrané sektory (zdravotníctvo, doprava) alebo
- prierezové témy (IT, zamestnanosť)

Výkonnostné audity

- hlbší pohľad na najväčšie štátne podniky a organizácie

Hodnotenie verejných investícií

- nad 40 mil. eur, alebo nad 10 mil. eur v IT – podľa zákona
- nad 1 mil. eur – podľa uznesenia vlády

Hodnota za peniaze

- Efektívnejšie rozhodovanie
- Viac výsledkov („more“) za menej peňazí („with less“)

Pred vznikom ÚHP...

I trust my gut,
Our project is too complex
for logic and evidence.

Príklad zlého rozhodovania

- Výstavba rýchlostnej cesty R2 Kriváň – Mýtina (9 km)
- Drahé riešenie 4 pruhy, tam kde stačí lepšia cesta s obchvatmi dedín
- Jeden z najmenej efektívnych cestných úsekov na Slovensku

Cieľ: postaviť diaľnicu ✗
Cieľ: rýchlejšia doprava do
centra mesta s ohľadom
na životné prostredie ✓

Stále máme o čom diskutovať

INVESTIČNÉ

bingo

Bezpečnosť sa nedá oceniť	Povedzte mi, čo mám dať do CBA, a ja to tam dám	Alternatívy neexistujú	Vy spochybňujete názor experta?	My to zmeriame ale výsledok bude rovnaký
Náklady môže znížiť len verejné obstarávanie	To takto nemôžeme napísať do štúdie	Naozaj máme robiť štúdiu?	Nemôžeme plánovať investície, keď nám nedáte peniaze	Robíme to v záujme občanov
Všetko prebehne v súlade so zákonom	Hovoríme narovinu		My sme špecifickí	Prečo máme porovnávať alternatívy, keď sme vybrali najlepšiu?
Ja som človek z praxe	Dôležité je navnímať projekt v širšom kontexte	Potrebujeme čerpať	Najdrahšia je tá diaľnica [iné], ktorá nestojí	Na štúdiu nemáme ľudí ani peniaze
Projekt má širšie prínosy, vás zaujíma len Excel	Tu sa nehrá o fazulky	No ale keď to tam zarátam, tak tá CBA nevyjde!	Chceme to mať poriadne alebo rýchlo?	Poviem vám ako to je, ale to nemôžeme napísať do štúdie

Nemôžeme mať všetko

Érsek: Najdrahšia diaľnica je tá, ktorá nie je postavená

#diaľnice #Árpád Érsek

Martin Majerníček, Pravda | 17.10.2016 07:00

Výstavba diaľnic na Slovensku z eurofondov sa môže v najbližších rokoch skončiť. Európske peniaze určené na budovanie nových štvorprúdoviek sú až do roku 2023 vyčerpané. Štát však aj napriek ušetreným financiám v štátnom rozpočte nemôže začať s výstavbou nových úsekov. Podľa ministra dopravy Árpáda Érseka (Most-Híd) bola v minulosti zanedbaná príprava nových projektov. Okrem toho mu na stole zostali problémové úseky D1 na severe Turany - Hubová a Hubová - Ivachnová s rozostavaným tunelom Čebrať.

216

Like

Share

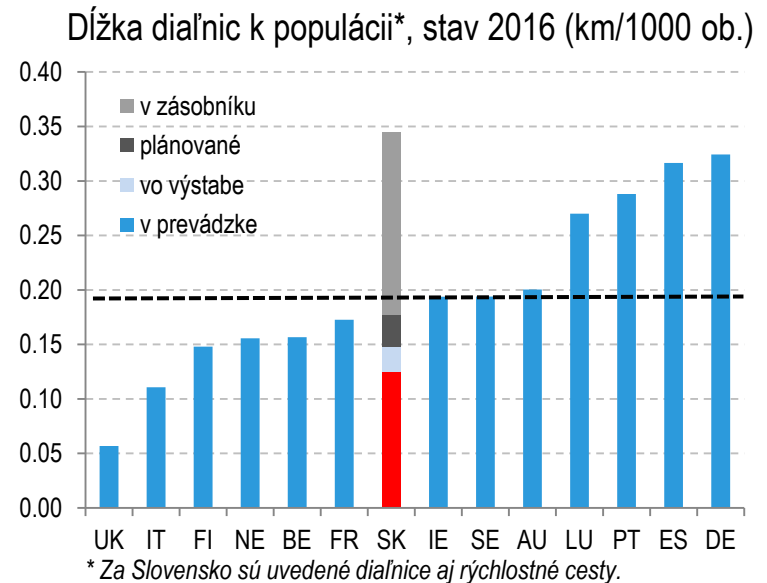
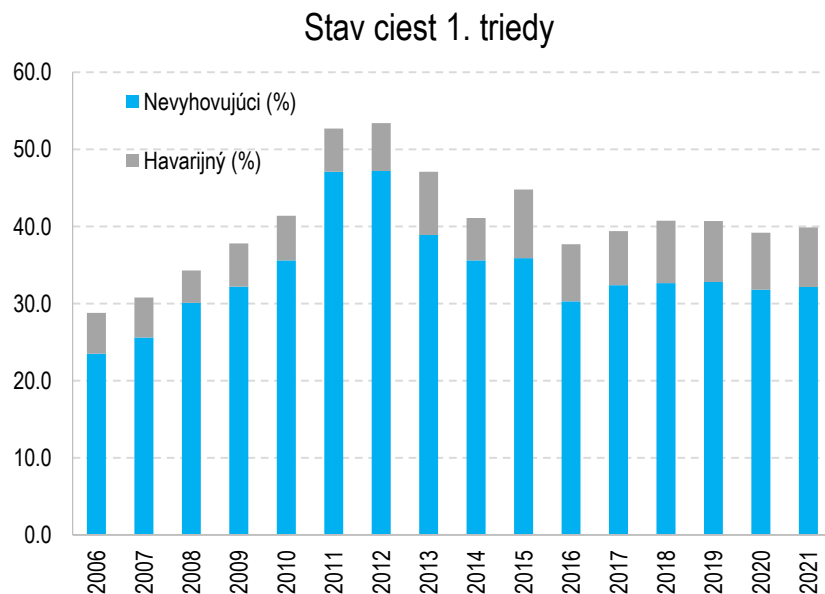
1

G+

Verejné zdroje nie sú neobmedzené

- Diaľnice – projekty v zásobníku za 20 mld. eur. vs reálne zdroje (1,1 % HDP)
- Cesty 1. triedy – údržbový dlh za 2 mld. eur
- Železnice – revitalizácia tratí za 4 mld. eur vs rozvoj za 6 mld. eur (0,4 % HDP)
- Riešenie? Musíme si určiť priority

5 krokov k určaniu hodnoty za peniaze

- Ekonomicky, nielen formálne, účtovnícky a čiastkovo (na verejné financie, podnikanie, obyvateľov apod.)

1. Pomenovať ciele

- Rýchla, kvalitná, bezpečná DOPRAVA za primeranú cenu, so zohľadnením externalít
- Výstavba cesty nie je cieľ

2. Rôzne možnosti a ako ich dosiahnuť

- Napríklad: zlepšiť súčasnú infraštruktúru namiesto novej, presun cestujúcich z áut do verejnej dopravy

3. Kvantifikovať všetky náklady a prínosy pre celú spoločnosť

- Finančné aj nefinančné, viditeľné aj neviditeľné, isté aj neisté, súkromné aj verejne

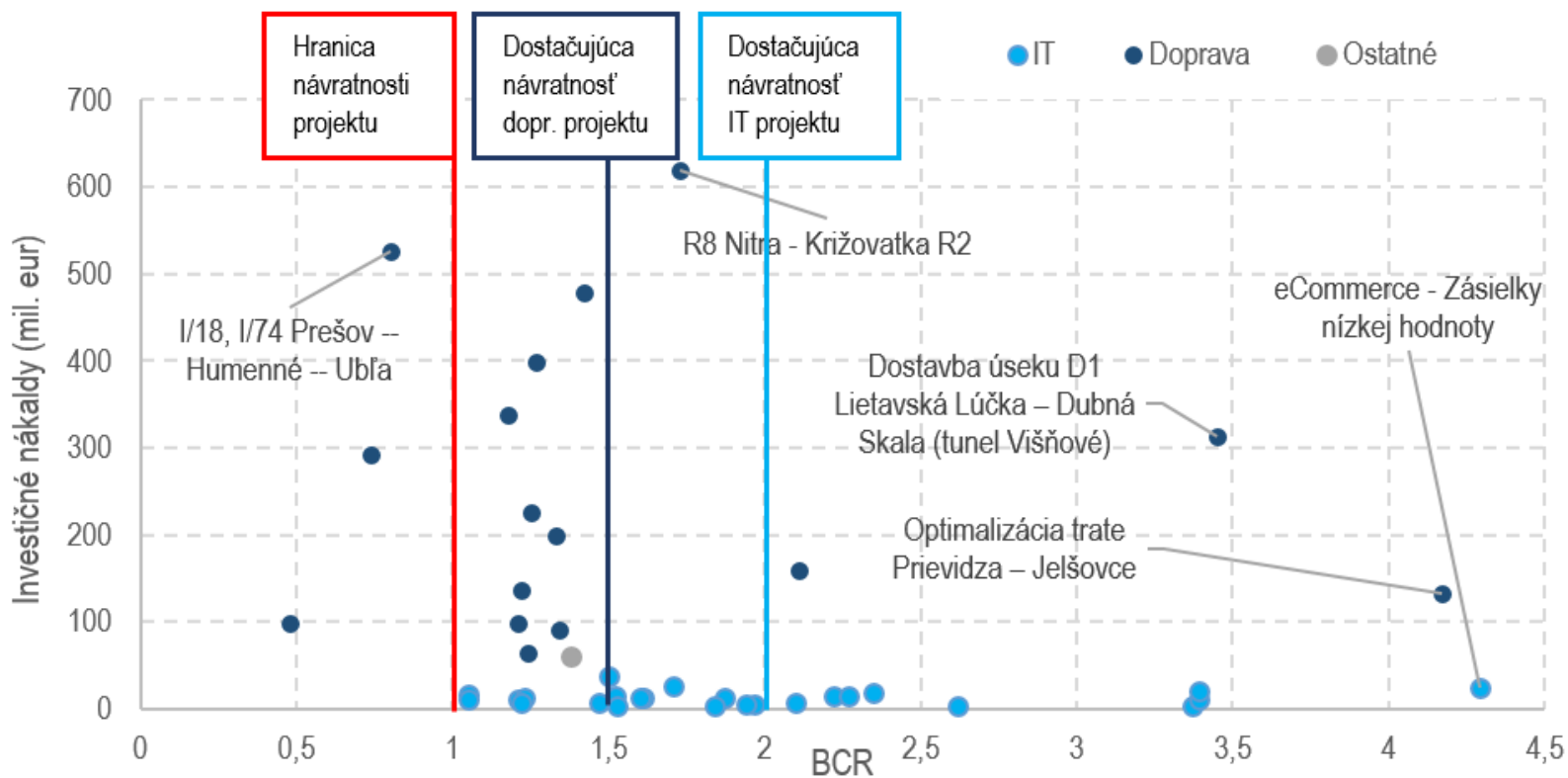
4. Kvantifikovať v súčasnej hodnote

- Lepšia doprava o rok má pre nás dnes väčšiu hodnotu ako o 20 rokov

5. Kvantifikovať neistotu

Hodnota za peniaze posudzovaných investícií je nízka

- Verejné zdroje samé o sebe neprinesú očakávané výsledky, ak nie sú alokované na najlepšie projekty.

Ako zlepšiť plánovanie? = investičné stratégie

- **Metodika prioritizácie**
 - Čo je vlastne priorita?
 - Jasné analyticky podporené pravidlá výberu projektov
- **Priorizovaný zoznam**
 - zoznam všetkých známych projektov
 - nezohľadňuje rozpočtové možnosti a pripravenosť
 - poradie projektov s najvyšším pomerom prínosov a nákladov a príspevkom k naplneniu cieľov
- **Investičný plán**
 - konkrétny plán prípravy a realizácie projektov
 - zohľadňuje rozpočtové možnosti a pripravenosť (nie wishlist)

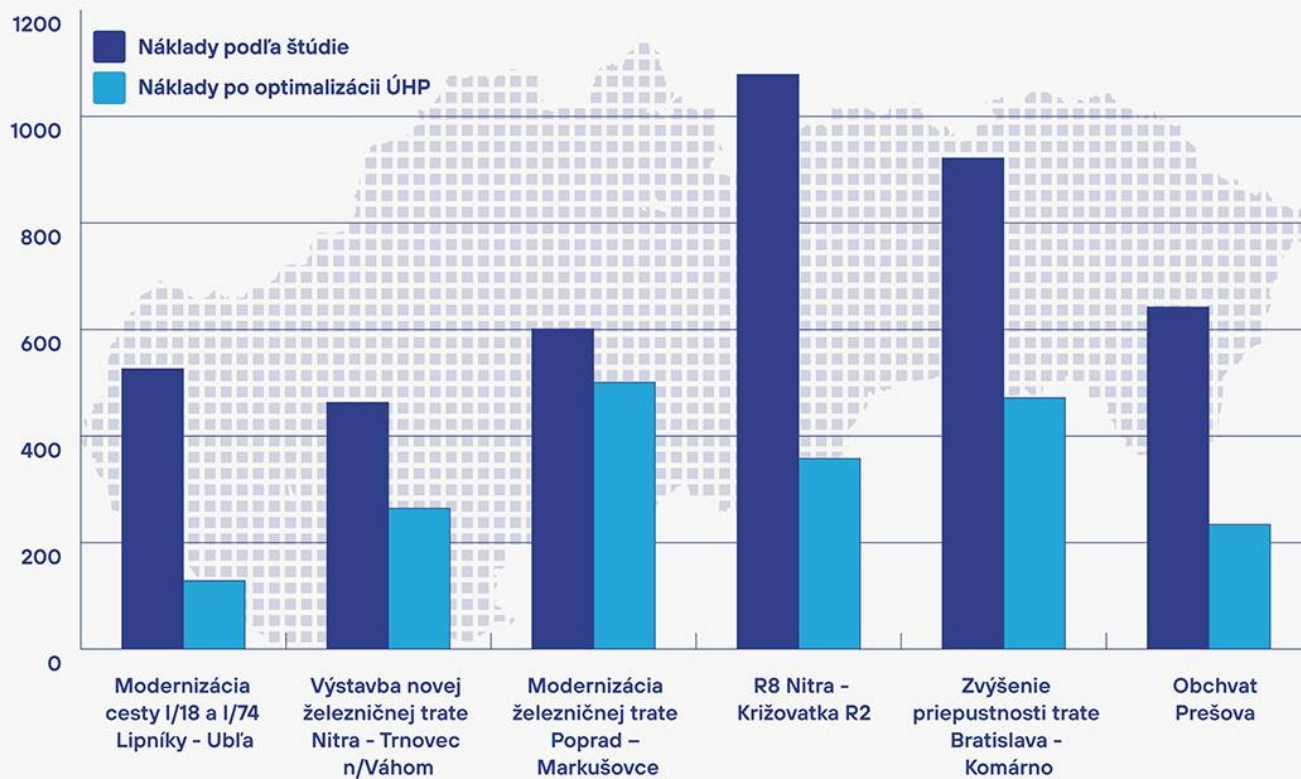
Čo robíme pri investíciách?

- Hodnotíme predložené investičné projekty a pomáhame pri ich príprave
- Veľa sa pýtame – prečo, kde, ako, za koľko ... ?
- Overujeme vstupy a kalkulácie
- Hľadáme alternatívne riešenia

Ministerstvo financií Slovenskej republiky Útvár hodnoty za peniaze		uhp
Ekonomické hodnotenie investície podľa bodu C.5 uznesenia vlády SR č. 649/2020		
Názov projektu	Zosuvy na cestách I. tried, I/51 Biela Hora	
Predkladateľ	Slovenská správa ciest (SSC) / Ministerstvo dopravy a výstavby SR	
Výška nákladov	Investícia: 15,0 mil. eur	Prevádzka (1 rok): 1,0 mil. eur
Dátum hodnotenia	05.01.2022	
Zhrnutie projektu		
Opis projektu	Sanácia zosuvov a rekonštrukcia cesty I/51 Biela Hora (za obcou Jablonica) v dĺžke 2,6 km.	
Cieľ projektu	Cesta je z hľadiska pozdĺžnych a priečnych nerovností v nevyhovujúcom až havarijnom stave. Únosnosť nevyhodnotená z dôvodu starých meraní (CDB z roku 2013).	
Ďalšie informácie	V rámci projektu dôjde Spevnenie krajnic cesty s rozšírením šírkového usporiadania cesty na kategóriu C 9,5/ 60.	
Hodnotenie projektu		
Súlad s investičným plánom a stratégiou	Projekt je v súlade s prioritami pri rozvoji cestnej infraštruktúry / rekonštrukcie ciest I. triedy v zlom stave.	
Vyhodnotenie cieľov, dopytu a alternatív	Projekt nie je odôvodnený. Intenzita dopravy je 6,7 tis. vozidiel, z čoho 2,7 tisíc tvoria TNV.	
Analýza nákladov	Porovnané jednotkové ceny za:	13,5 mil. eur (90 % z celkovej hodnoty)
	Úspora z jednotkových cien:	3,5 mil. eur
	Iná úspora:	1,5 mil. eur (napr. rozsah projektu)
	Celková úspora:	5,0 mil. eur (33 % z celkovej hodnoty)
Ekonomická efektívnosť	Projekt je spoločensky návratný s pomerom prínosov a nákladov (BCR) 2,1. Spoločenskú návratnosť je možné zvýšiť.	
Ďalšie zistenia a riziká		
Odporúčania		
	• Pokračovať do ďalšej fázy projektu. • Pred vyhlásením VO znížiť PHZ minimálne o 5,0 mil. eur (33 %).	
Prílohy	Revidovaný rozpočet vrátane zoznamu referenčných projektov	
Upozornenie Všetky sumy v hodnotení sú uvedené v eur s DPH v cenovej hladine aktuálneho kvartálu. Ekonomické hodnotenie MF SR má pre subjekty odporúčací charakter a negarantuje prostriedky z rozpočtu verejnej správy v hodnote investičného projektu. Rozhodnutie o realizácii projektu je v kompetencii jednotlivých ministrov.		

Čo sa nám podarilo

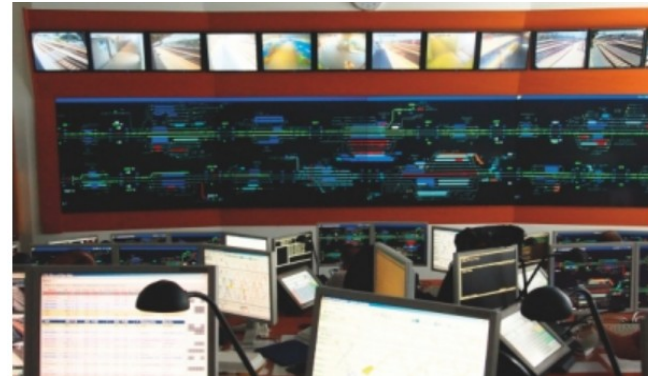
PRÍKLADY PROJEKTOV HODNOTENÝCH ÚHP

Príklady z praxe

Diaľkové riadenie dopravy je vysoko návratné

- Menšie projekty zavedenia moderných prvkov riadenia železničnej dopravy
- Koniec ručného prehadzovania výhybiiek zamestnancami a nové riadiace stredisko
- Výrazné benefity pre cestujúcich (bezpečnosť, cestovný čas)
- Výrazná úspora nákladov na prevádzku

Projekt Prievidza – Jelšovce (Nitra)

- Štát sa nerieši len finančné príjmy, ale aj na širšie spoločensko – ekonomické prínosy projektov ako životné prostredie, lepšie služby obyvateľom a pod.

Ekonomická analýza projektu Optimalizácia trate Prievidza – Jelšovce (mil. eur)

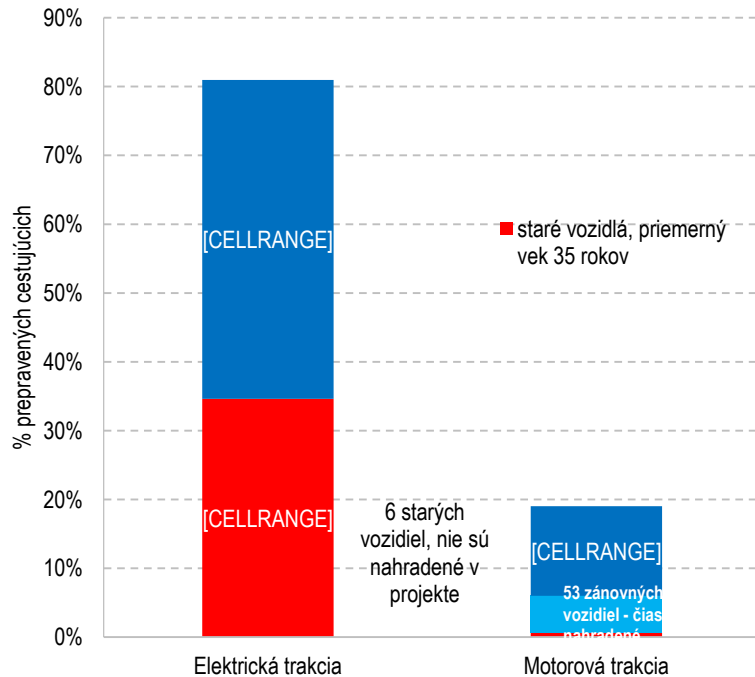
	Variant 1		Variant 2	
Investičné náklady (bez rezervy)	47,4		110,1	
Celkové náklady (ekonomické)	11,9		16,3	
<i>Investičné náklady</i>	39,7		89,1	
<i>Prevádzkové náklady</i>	-27,8		-72,9	
Celkové prínosy	37,1		68,é	
<i>Úspora času</i>	24,5	-66%	45,7	-67%
<i>Úspora prevádzkových nákladov vozidiel</i>	6,0	-16%	10,2	-15%
<i>Úspora na nehodovosti</i>	4,2	-11%	8,0	-12%
<i>Úspora na externalitách</i>	2,4	-7%	4,2	-6%
Zostatková hodnota	4,9		8,6	
Čistá súčasná hodnota investície (ENPV)	30		60,3	
Ekonomická miera návratnosti (ERR)	11,45%		14,60%	
Pomer prínosov a nákladov (B/C)	3,51		4,70	

* ekonomické náklady a prínosy diskontované 5 % ročne

Zdroj: UHP, ŠÚ a CBA projektu

Kupujeme naozaj, čo potrebujeme?

- 90 % cestujúcich vozia elektrické vlaky, 50 % z nich je starých
- Prioritou napriek tomu bol nákup nových motorových súprav pre lokálky s malým využitím, predimenzovanou kapacitou a prívysokou cenou

Ako môže vyjsť CBA, aj keď by nemala?

Stačí použiť „správne“ parametre

- ... pred projektom a po projekte

CBA po strete s realitou

- Po oprave chýb v analýze nákladov a prínosov je projekt nenávratný.

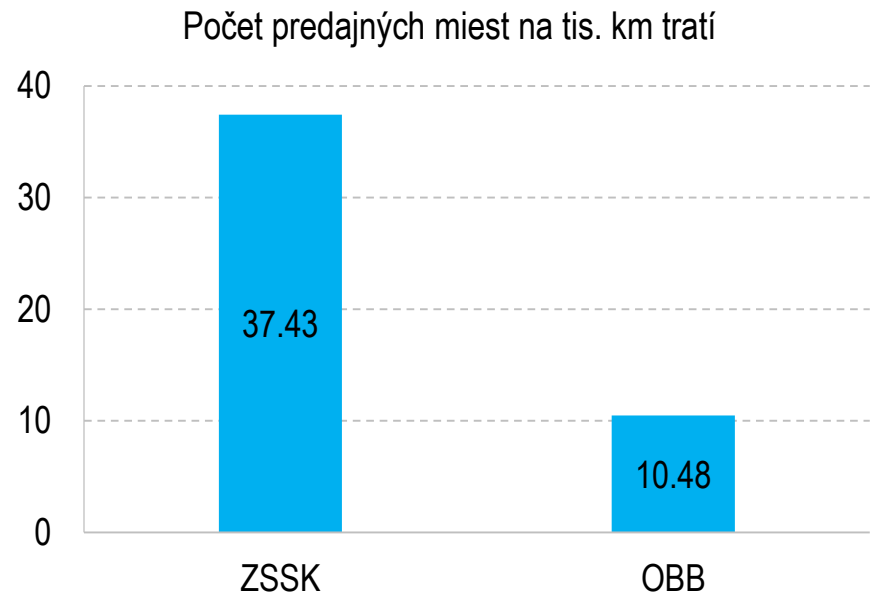
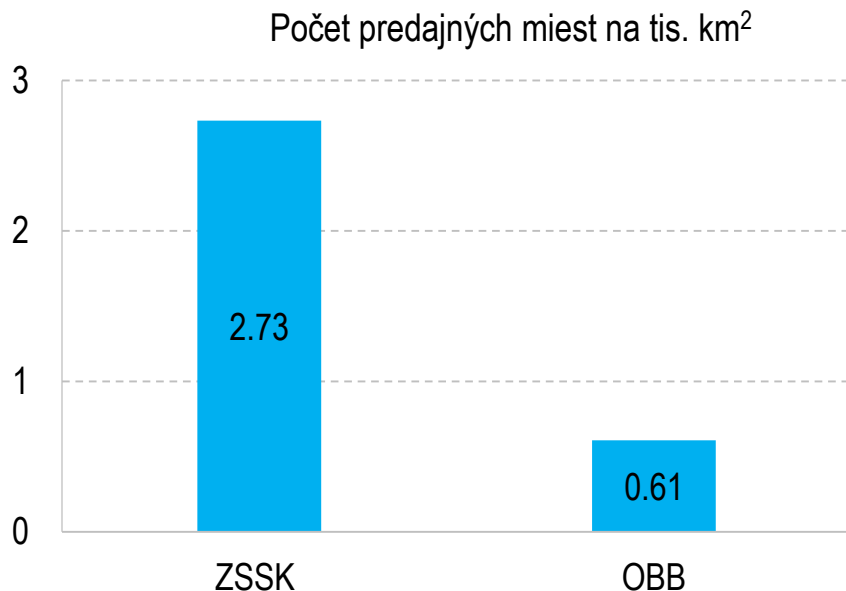
Porovnanie CBA s prepočtom ÚHP

	ZSSK	ÚHP	Poznámka
Investičné náklady	62 071	62 071	
Zostatková hodnota	- 674	- 674	
Prevádzkové náklady	2 221	9 463	Správne hodnoty pre spotrebu PHM
Celkové náklady	63 649	70 891	
Úspora času	28 092	25 768	Úprava zmeny kvality znižuje prevedenú dopravu a súvisiace prínosy. Zvyšná úspora času vo výške 25,8 mil. eur pre meškania nie je doložená a nie je možné ju overiť. Nárast emisií je spôsobený vyššou spotrebou PHM.
Prev. náklady vozidiel	10 390	9 057	
Nehodovosť	27 892	24 029	
Znečistenie ŽP	15 105	-11 015	
Emisie sklen. plynov	6 478	577	
Hlukové emisie	392	323	
Celkové prínosy	88 349	48 739	
BCR	1,39	0,69	

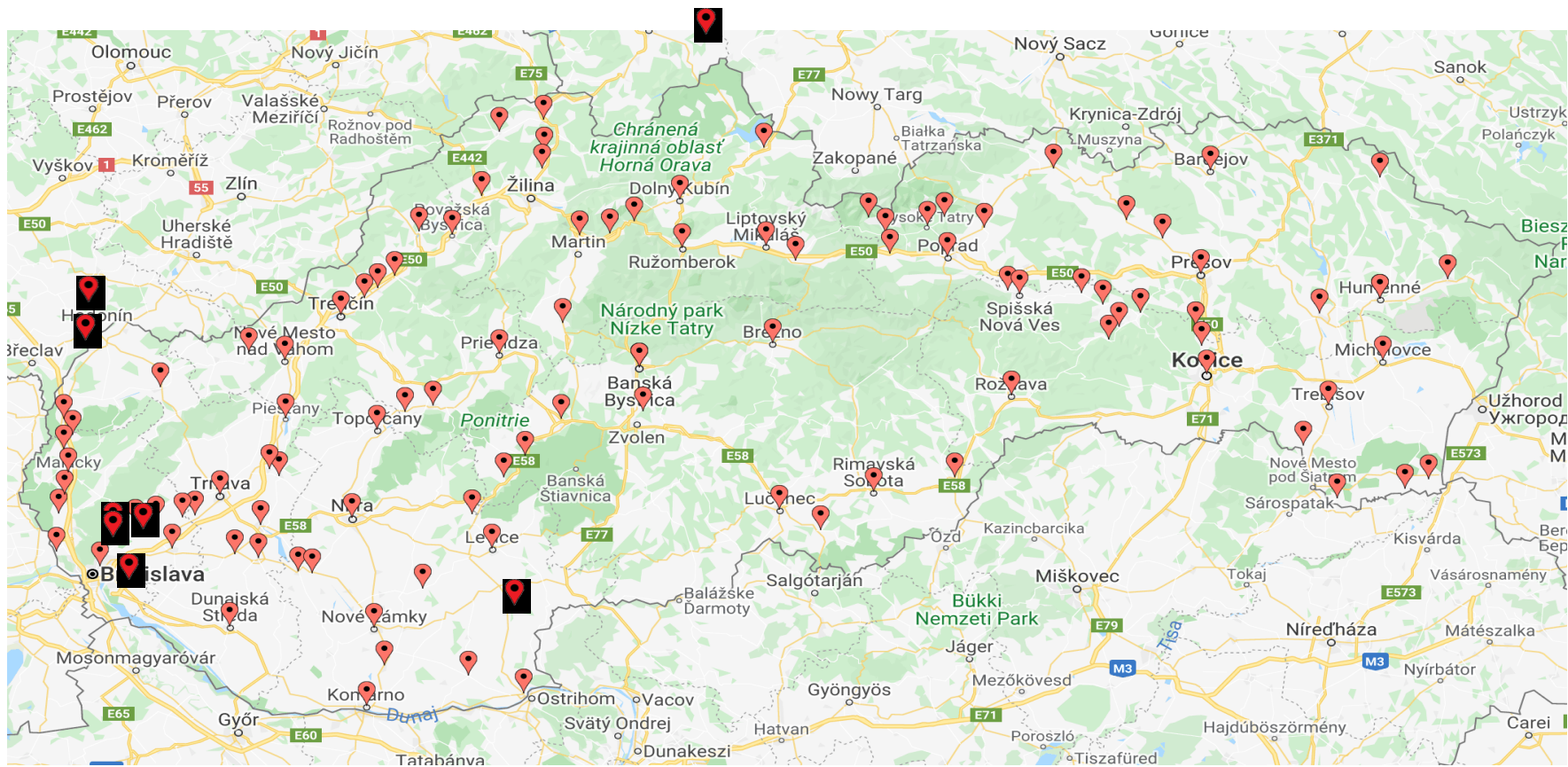
Zdroj: Štúdie uskutočniteľnosti (2020) a vlastný prepočet ÚHP

Automaty na vlakové lístky

- Audit ZSSK - priestor na optimalizáciu predaja lístkov.
- Takmer 900 zamestnancov v približne 130 predajných miestach
- Štandardom v zahraničí je automatizácia predaja. Osobné pokladne iba v kľúčových staniách

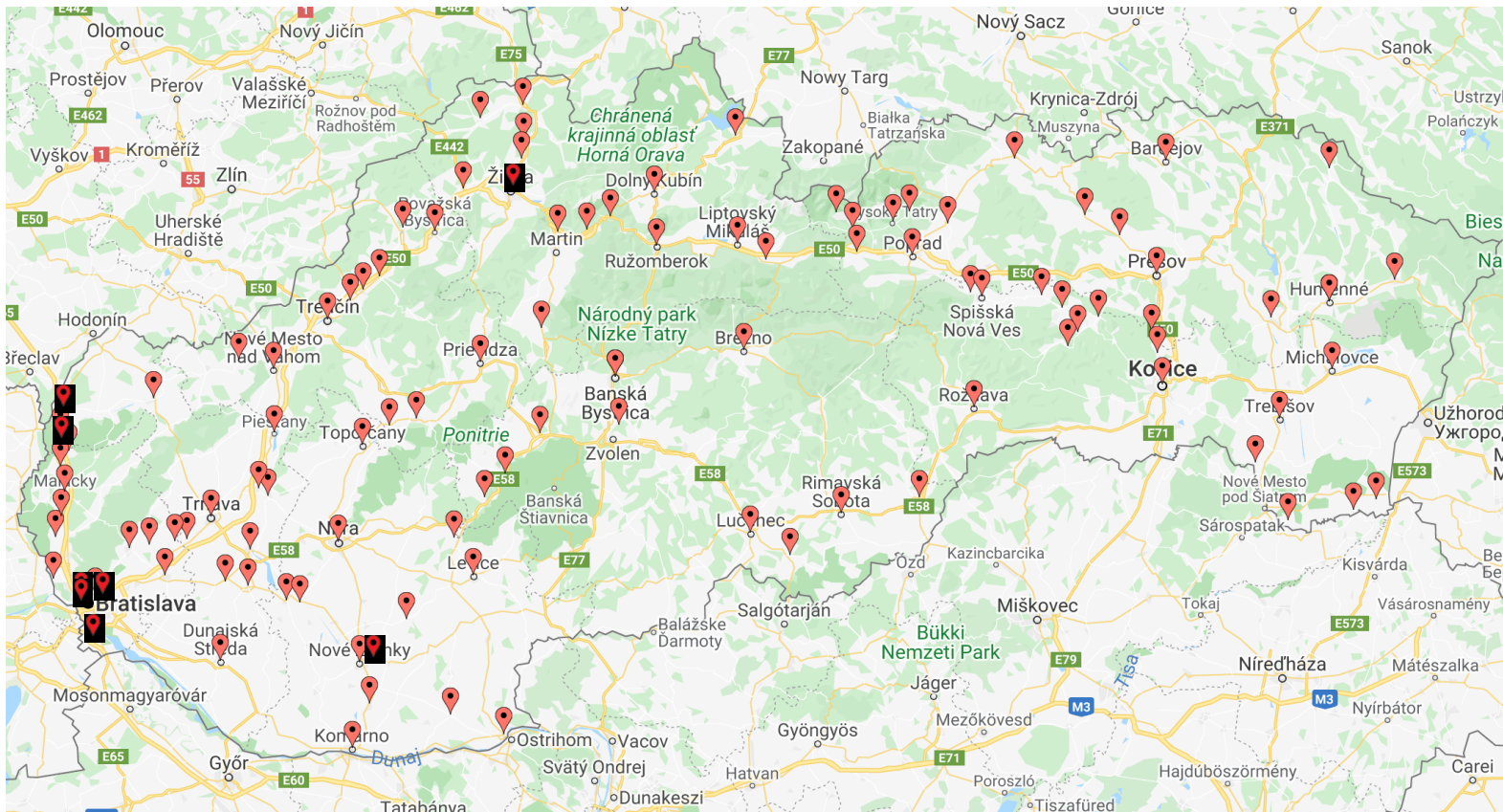

130 pokladní dnes

39 predajných miest po optimalizácii

- 91 pokladní nahradených 150 automatmi
- Zostáva 39 pokladní len vo významných staniciach

Hodnota za peniaze nie sú len investície

- Reforma železničného grafikonu podľa nového Plánu dopravnej obsluhy prináša viac vlakov za rovnaké peniaze
- 21 % cestujúcich pôjde rýchlejšie o 16 minút, 11 % pomalšie o 11 minút, najmä pre výluky
- Od roku 2026 po finalizácii reformy ďalšie zrýchlenie a posilnenie dopravy

Nový verzus starý grafikon

	2021	2023	Zmena
VLKM	33,9	36,3	+2,4 vlkm
Dotácia (spolu €)	441	439	- 2 mil. eur
Dotácia €/vlkm	13,0	12,1	- 0,9 mil. eur
Spoločenské benefity			+ 48 mil. eur
Cestovný čas	-	-	- 3 min / cestujúci + 32 mil. eur
Prevedená doprava	-	-	+ 16 mil. eur

Diskusia

Ďakujeme za pozornosť

Rastislav Farkaš

Vedúci oddelenia dopravných analýz

Investičná autorita

Útvar hodnoty za peniaze

rastislav.farkas@mfsr.sk

Matej Petroci

Senior analytik

Investičná autorita

Útvar hodnoty za peniaze

matej.petroci@mfsr.sk

Prihláste sa k nám😊

ARE YOU
AWESOME?

WE'RE HIRING!

- Pridaj si nás na [Facebooku](#) a Instagrame
- Prečítaj si štúdie „[Najlepší z možných svetov](#)“ a „[Rozpočet 2.0](#)“
- Pozri web: [UHP](#) a [IFP](#)
- hr.uhp@mfsr.sk

Back up slides

CBA - hlavný nástroj ekonomického hodnotenia

- Cost-benefit analysis – porovnanie pozitívnych a negatívnych vplyvov
- Finančná kvantifikácia vplyvov (EUR/CZK)
- Inkrementálny prístup
- BCR = pomer prínosov a nákladov

14.1 Spoločenská čistá súčasná hodnota investície		Rok			
		1	2	3	4
	Celkom (diskontované)	2024	2025	2026	2027
Peňažné toky					
Investičné náklady	41 272 082	9 586 047	1 090 439	1 090 439	5 155 831
Prevádzkové náklady	-13 821 183	-3 304 008	-34 953	-11 031 738	-34 953
Náklady spolu	22 462 171	6 282 039	1 055 486	-9 941 298	5 120 878
Čas cestujúcich	7 416 241	0	82 681	170 028	263 003
Čas tovaru	1 659 420	0	62 240	118 104	118 191
Prevádzkové náklady	-21 613 844	0	-1 025 129	-705 951	-571 974
Bezpečnosť	15 849 138	0	128 179	266 846	414 694
Znečisťujúce látky	20 875 362	0	1 163 576	1 190 117	1 217 764
Skleníkové plyny	16 184 326	0	241 854	265 720	321 825
Hluk	-182 193	0	-7 887	-4 202	-308
Prínosy spolu	40 188 450	0	645 514	1 300 662	1 763 194
Zostatková hodnota	4 988 728	0	0	0	0
Čisté peňažné toky	17 726 279	-6 282 039	-409 973	11 241 960	-3 357 684

Ekonomická čistá súčasná hodnota investície (ENPV)	17 726 279	EUR
Ekonomická vnútorná miera návratnosti (EIRR)	10,53%	
B/C	1,646	